

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Баранова В.Г. _____
« ____ » _____ 2017 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 «Фінанси і кредит»
за темою:

Кредитний портфель комерційного банку: формування та управління
(на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк»)

Виконавець
Студентка Фінансового факультету

Шидер Ганна Ігорівна

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, приват-проф.

Арутюнян Світлана Сергіївна

/підпис/

Одеса 2017

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Шидер Ганни Ігорівни

«Кредитний портфель комерційного банку: формування та управління (на прикладі роботи ПАТ КБ «ПриватБанк»)»

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2017 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

В роботі розглянуто особливості управління кредитним портфелем комерційного банку: досліджено теоретико-методологічні особливості управління кредитним портфелем комерційного банку; проаналізовано загальні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ КБ «ПриватБанк» та досліджено його кредитний портфель; запропоновано пропозиції з покращення управління кредитним портфелем на ПАТ КБ «ПриватБанк».

Ключові слова: кредитний портфель комерційного банку, кредитний ризик, система рейтингу банків CAMELS, кредитоспроможність.

ANNOTATION

the final work on the education of bachelor`s degree

Anna Shider

«The credit portfolio of commercial banks, development and management (for example, of PJSC CB «PrivatBank»)»

Odessa National Economic University, Odessa, 2017

The graduate work consists of three sections.

The Features of the analysis of credit portfolio of commercial bank is in process considered: explored the theoretical and methodological features of the analysis of credit portfolio of commercial bank; analyzed overall financial and economic activities of the PJSC CB "PrivatBank" and examined the credit portfolio; provides offer suggestions for improving the management of credit portfolio PJSC CB "PrivatBank".

Keywords: credit portfolio of commercial banks, credit risk, banks rating system CAMELS, credit worthiness.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ	5
1.1. Сутність і структура кредитного портфеля.....	5
1.2. Формування і управління кредитного портфелю комерційного банку....	11
1.3. Методи оцінки якості кредитного портфелю.....	20
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	29
2.1. Сучасний стан банківської системи кредитування в Україні.....	29
2.2. Кредитна діяльність банку, динаміка і структура кредитного портфелю ПАТ КБ «ПриватБанк».....	34
2.3. Оцінка ефективності управління кредитним портфелем ПАТ КБ «ПриватБанк».....	47
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ В ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	59
3.1. Удосконалення механізму управління кредитами та їх оздоровлення. Націоналізація банку.....	59
3.2. Проблема безнадійності і проблемної заборгованості і шляхи їх вирішення в Україні.....	68
ВИСНОВКИ	74
Список використаних джерел	77
Додатки	

ВСТУП

Стабільна банківська система країни свідчить про ефективне функціонування країни в цілому. Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій, через що головним завданням, яке сьогодні стоїть перед менеджментом банків, є ефективне управління кредитним портфелем комерційної установи. Неефективне управління кредитним портфелем банківської установи призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, у свою чергу веде до настання збитків та втрати вкладених ресурсів.

З вище наведеного випливає, що ефективне управління кредитним портфелем банків є одним із важливих управлінських заходів, від якості проведення котрого залежать фінансові результати діяльності установи. Існування такої залежності між грамотним управлінням кредитним портфелем банківської установи та її прибутками й зумовлює актуальність розвитку науково-методичних підходів до оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку.

Метою дипломної роботи є дослідження науково-методичних підходів до оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку ПАТ КБ «ПриватБанк» та визначення напрямків їх удосконалення.

Реалізація даної мети зумовила необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- з'ясувати сутність та види кредитних портфелів банківської установи;
- виявити та систематизувати методичні підходи щодо оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку;
- дослідити організаційний та інформаційний інструментарій управління кредитним портфелем банку;
- дослідити стан управління кредитним портфелем банку, його ефективність та механізми управління на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес управління кредитним портфелем, його методи та інструменти.

Кредитування є найважливішим видом діяльності комерційних банків, оскільки саме від результатів кредитування залежить прибутковість та стійкий фінансовий стан банку. Банківські кредити відіграють значну роль в процесах фінансування розвитку ринкової економіки, задовольняючи тимчасову потребу одних суб'єктів у додаткових коштах за рахунок їх тимчасового надлишку в інших. Стимулювання кредитування реального сектору економіки сприяє збільшенню обсягів ВВП і, зрештою, підвищенню добробуту нації. Тому в сучасних ринкових умовах найважливішим для комерційного банку є питання аналізу та управління кредитним портфелем, що зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення досліджень для розвитку цього питання.

Предмет дослідження – науково-методичні засади та інструментарій оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку.

У роботі використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу при дослідженні та узагальненні вітчизняного досвіду з управління кредитним портфелем банку; системного аналізу – для вивчення й аналізу банківської діяльності і факторів, що обумовлюють ефективність управління кредитним портфелем банку. Для опрацювання інформації використано такі методи дослідження, як групування, порівняння, методи графічного зображення.

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, фінансова та статистична звітність банків, Інтернет-ресурси.

ВИСНОВКИ

Проведення послідовних та грамотних управлінських заходів, пов'язаних з формуванням ефективного кредитного портфеля банківської установи, є важливою умовою забезпечення прибуткової діяльності банківської установи.

Кредитні операції будь-якого банку є основним джерелом його доходів і разом з тим найбільшою статтею активів, адже кредит – це головне джерело забезпечення потреб підприємств у грошових ресурсах, що є основою для збільшення інвестицій, сприяючи неперервності і прискоренню відтворювального процесу та зміцненню економічного потенціалу суб'єктів господарювання. До того ж кредитний портфель становить головне джерело ризиків, які впливають на надійність та безпеку банківських установ.

Дослідженням сутності кредитного портфеля банку та науково-методичних підходів, щодо формування ефективного портфелю банківською установою, присвячено багато праць вітчизняних та іноземних науковців, серед яких такі автори як: Єрмакова Ю. І, Коваленко В. В., Лобозинська С. М., Перехрест Л. М., Труш І. Є., Бугель Ю. В. та інші.

Дослідивши наукові підходи щодо трактування сутності кредитного портфеля було сформоване визначення. Кредитний портфель – це інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з врахуванням встановлених вимог.

Види кредитного портфелю можна класифікувати за такими ознаками: суб'єкт та об'єкт кредитування, техніка надання кредиту, його строк та розмір, вид забезпечення, спосіб погашення та галузь використання кредиту.

Методичні підходи щодо оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку побудовані на врахуванні співвідношення рівня ризику за кредитною операцією та обсягами доходів за нею. При формуванні методики оцінки ефективності управління кредитним портфелем доцільно дотримуватися наступної

послідовності дій: аналіз доходів за кредитними операціями; оцінку кредитних ризиків та аналіз ефективності управління кредитним портфелем.

Організація процесу управління кредитним портфелем банківської установи починається з конкретної позички, саме тому методичні засади повинні враховувати основні етапи здійснення кредитування, до яких належить підготовка, структурування та обслуговування кредиту.

ПАТ КБ «Приватбанк» є найбільшим універсальним міжрегіональним банком України, який орієнтований перш за все на платіжні операції для населення і юридичних осіб усіх організаційно-правових форм.

Досліджуючи стан кредитування ПАТ КБ «Приватбанк» слід відзначити позитивні тенденції, які уособлюють у собі постійне зростання розміру кредитного портфелю банківської установи. У структурі кредитного портфелю банку відбулося зростання частки короткострокових кредитів, що можна пояснити веденням політики мінімізації ризику, адже довгострокове кредитування напряму пов'язане із високими кредитними ризиками, які проявляються у великих збитках у зв'язку з інфляційним забезпеченням відсотків за вкладеними позиками і несвоєчасним поверненням кредитів.

Проводячи підсумкову оцінку стану управління кредитним портфелем ПАТ КБ «Приватбанк», було виявлено високу ефективність управлінських дій, що направлені на здійснення успішної кредитної діяльності комерційним банком.

Виходячи із наявного стану управління кредитним портфелем ПАТ КБ «Приватбанк», було запропоновано методику оцінки ефективності управління кредитним портфелем банківської установи. Зазначена методика надає можливість оцінити кредитний ризик, скоординувати роботу керівництва банку по зниженню існуючих кредитних ризиків та сформуванню такої кредитної структури, який би міг вважатися найбільш оптимальним з огляду на зовнішні обставини та можливості установи.

Протягом досліджуваного періоду показники, які визначають ризиковість кредитних операцій банківської установи було дотримано у межах нормативних

значень, що свідчить про ефективний ризик-менеджмент у сфері кредитного ризику банку. Однак, слід зазначити, що станом на 31.12.2016 року кожний з показників, які регулюють кредитний ризик, мав вищі значення ніж у попередні роки, що свідчить про поступове підвищення ризиковості операцій з кредитування.

В процесі оцінки ефективності управління кредитним портфелем ПАТ КБ «Приватбанк» було явлено, що поточний стан управління кредитними операціями знаходиться на високому рівні, який забезпечить подальше зростання розміру кредитного портфеля та доходів від надання кредитів.

Отже, управління кредитним портфелем необхідно розглядати системно, у тісній взаємодії всіх блоків управління як на рівні державного управління, так і на рівні управління самого банку.

Для формування якісного кредитного портфеля з метою отримання найбільш сприятливих значень прибутковості, ліквідності та мінімізації ризику необхідна якісна структура кредитного портфеля, від якої значною мірою залежить його стабільність, репутація та фінансовий успіх банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська система 2015: виклики та перспективи [Електронний ресурс] / Лютий 2015. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673/>.
2. Біляєва В. Ю. Оптимізація управління кредитним ризиком банку на основі методу Монте-Карло / В. Ю. Біляєва // ХНЕУ ім. С. Кузнеця. - Управління розвитком. - 2013. - №20. - С. 42-44.
3. Бугель, Ю.В. Удосконалення методики оцінки ефективності кредитного процесу банку [Електронний ресурс] / Ю.В. Бугель // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015 р. – Випуск 3. – С. 5-6.
4. Виноградня В. М. Аналіз напрямів управління кредитним портфелем банків України [Текст] / В. М. Виноградня // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.- 2015. – Том 21. – № 1. – С. 166-172.
5. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа. – К., Знання, 2008. – 565 с.
6. Волга В.О. Використання скорингу для оцінки ризиків кредитного портфелю/ В. О. Волга// Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – С. 19-23.
7. Волкова В. В. Методичні аспекти управління ризиком кредитного портфеля банку/ В. В. Волкова// Економіка і організація управління. – 2016. – Випуск 1 (21). – С. 45.
8. Вовканич, А. І. Економічний аналіз банківської діяльності [Текст] / А. І. Вовканич // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. – С. 14.
9. Гергель А. Напрями аналізу якості кредитного портфеля банку / А. Гергель // Управління розвитком. – Х. : ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, 2014. – С. 92–94.
10. Гнеушева І, Касьяненко Ю. Аналітична оцінка кредитного портфелю/ І. Гнеушева, Ю. Касьяненко// Економічний аналіз.-2012, випуск 10. Частина 3. – С. 27-29.

11. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитного портфелю» та аналіз його характеристик / С. Говоруха // Вісник Львівського університету. – 2008. – № 39. – С. 125-127.
12. Гончарова А. С. Особливості управління кредитним портфелем українських банків / А. С. Гончарова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 4. – С. 12.
13. Дзюблюк О.В. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в еко- номіці / О.В. Дзюблюк // Журнал європейської економіки. — 2015. — № 9. — С. 108–124.
14. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль :[навч. посіб] / М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К. : Кондор, 2010. – 296 с.
15. Єпіфанов, А.О. Операції комерційних банків / Навчальний посібник / Єпіфанов, А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. - Харків: ВТД «Університетська книга», 2013. – С. 523.
16. Єрмакова Ю. Визначення впливу факторів на якість кредитної політики банку / Ю. Єрмакова // Управління розвитком. – 2014. – № 15. – С. 59–61.
17. Жукова Н. К. Сучасний стан ринку банківських кредитів в Україні / Н. К. Жукова, Н. В. Зражевська // Економічний часопис – XXI. – 2013. – № 5–6. – С. 54–57.
18. Заруцька О.П. Управління ризиками – провідний чинник фінансової стійкості вітчизняних банків. / О.П. Заруцька – 2006. – 473 с.
19. Кадигріб В. О. Організація управління кредитним портфелем банку та оцінка динаміки його якості. / В. О. Кадигріб // Вісник Львівського університету. – 2013. – № 36. – С. 31.
20. Коваленко В. В. Управління кредитним портфелем в умовах фінансової невизначеності функціонування банків / В. В. Коваленко // Регіональна економіка та управління - 2016. - № 1 (08). – С. 60-63.

21. Коваленко В. В. Розвиток науково-методичних підходів до оцінювання проблемних кредитів банку як складової системи управління ними / В. В. Коваленко, Т. М. Болгар // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - № 10 (148). – С. 185-196.
22. Костюченко В.М. Управління кредитними ризиками у комерційному банку/ В.М. Костюченко// Вісник Хмельницького національного університету. Серія “Економічні науки”. – 2013. – № 1. – Т.1. – С.141– 147.
23. Крамаренко О. Навчальний посібник з дисципліни «Кредитування і контроль» / О. Крамаренко, Ю. Лаврентович. – Миколаїв : Вид-во НУК, 2011. – 105 с.
24. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку / О.А. Криклій // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. С. 19-20.
25. Кузнєцова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України / Л. В. Кузнєцова // Економічний простір. – 2011. – № 20/1. – С. 107–115.
26. Лаврик, О. Л. Сучасні тенденції розвитку форм банківського кредитування та їх вплив на економічний розвиток країн світу / Олександр Леонідович Лаврик // Економічний аналіз/ Тернопільський національний економічний університет; Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 22. – № 2. – С. 11-19.
27. Лисенок О. В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків/ О. В. Лисенок// Вісник ЖДТУ. – 2016. - № 1/75. – С. 185-189.
28. Лобозинська С.М. Облік і аудит у банку: навч.посіб./ С.М.Лобозинська — К. : Знання, 2007 . – 630с.
29. Молдавська О. В. Оцінка якості кредитної діяльності банків України/ О. В. Молдавська // Фінанси та банківська справа. – 2016. – № 1. – С. 15.

30. Осадчий І. Шляхи вдосконалення роботи з проблемними активами банків України / І. Осадчий // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – №1 – С. 1– 6.
31. Осташ С. В. Кредитна політика комерційного банку та оцінка кредитного портфеля банків України / С. В. Осташ // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – №2. – С. 3-4.
32. Пастернак, А. Л. Моделі аналізу кредитоспроможності позичальника [Текст] / А. Л. Пастернак // Вісник КНУТД. – 2012. – № 6. – С.326-330
33. Перехрест Л.М. Банківський ризикменеджмент / Л.М. Перехрест // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10. – С. 122–127.
34. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 – офіційний сайт НБУ.
35. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями // Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23./ https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123409
36. Попов В. М. Сутність та значення кредитного портфелю банку/ В.М. Попов: ХНЕУ, 2013.
37. Прасолова С. П., Воченко О. С. Підручник” Банківські операції” - 2014- 346с.
38. Про Кредитну політику ПАТ «Приватбанк»: Положення, затверджене рішенням Правління ПАТ КБ «Приватбанк» від 20.06.2001 №1325.
39. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2012 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – old.privatbank.ua/files/2_13_22yearau.pdf – Заголовок з екрану.
40. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2013 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – old.privatbank.ua/files/2_13_22yearau.pdf – Заголовок з екрану.

41. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2014 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – old.privatbank.ua/files/2_13_22yearau.pdf – Заголовок з екрану.
42. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2015 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – old.privatbank.ua/files/2_13_22yearau.pdf – Заголовок з екрану.
43. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2016 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – old.privatbank.ua/files/2_13_22yearau.pdf – Заголовок з екрану.
44. Рогожнікова Н. В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України / Н. В. Рогожнікова // Фінансовий простір. - 2014. - № 1 (15). - С. 30-34.
45. Серик Ю. В. Управління кредитним портфелем банку / Ю. В. Серик // Економіка і управління. - 2012. - № 4. - С. 70-75.
46. Солоділова К. В., Шафранова О. В. Сучасний стан кредитування в Україні / К. В. Солоділова, О. В. Шафранова // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 15-17.
47. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку/ К. Р. Степаненко// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016, випуск.7, частина 3. – С. 111-114. – ISSN 2413-9971
48. Стрільчук Ю. І. Сучасний стан банківського кредитування населення в Україні/ Ю. І. Стрільчук // Фінанси, облік і аудит. – 2016. – Випуск 2 (28). – С.7-8.
49. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку / О. В. Тептя // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2014. – № 5. – Т. 2. – С. 141–144.
50. Тисячна Ю. С./ Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку/ Ю. С. Тисячна// Фінанси та банківська справа. Проблеми економіки № 1 – 2014. – С. 278-283.

51. Труш І. Є. Основні методи оцінки кредитного ризику банку в системі управління ним / І. Є. Труш// Ефективна економіка. – 2014. - № 9. – С. 12-15.